

26 september 2021

**WEGWIJS WORDEN IN DE LITURGIE:
AANVANGLIED EN STILTE VOOR DE DIENST**

Bijbellezing: Psalm 122

Wat heeft de dichter van psalm 122 naar zijn bezoek aan de tempel uitgezien! Vers 1: 'Ik ben verblijd – ik was zo blij – toen ze tegen mij zeiden: 'wij zullen naar het huis van de HEERE gaan!' Ik schat in dat op zondagmorgen niet in elke slaapkamer van onze jongeren Psalm 122 klinkt: 'ik ben verblijd wanneer men mij opwekt, zie wij staan gereed om naar Gods huis te gaan.'

Maar ja..., de situatie van de opgetogen dichter van psalm 122, is ook wel iets anders dan die van ons. Wij kunnen elke week naar de kerk..., een gemiddelde Israëliet uit die tijd ging als pelgrim per jaar één, maximaal drie, keer naar het huis van God. (Denk bijvoorbeeld aan de ouders van Samuël die elk jaar slechts één keer naar de tempel gingen.) Daar was ook een reden voor hoor dat zij maar één keer per jaar naar de tempel gingen, want de psalmdichter deed er misschien wel drie dagen of nog langer over om naar de tempel te gaan. (Denk aan Jozef en Maria die drie dagen onderweg waren, toen ze Jezus kwijt waren.) Het was voor een gemiddelde Israëliet dus heel wat minder gewoonte om naar Gods huis te gaan, dan voor u of voor jou. En daarom was het voor hen ook heel speciaal. Maar toch blijf ik het heel bijzonder vinden dat de dichter er zo naar uitzag. Want: drie dagen onderweg voor een tempelbezoek. Wat een onderneming! Ik zie mij al met ons gezin drie dagen te voet onderweg zijn door een woestijngebied en bergachtig gebied en op het laatst nog een hele klim om Jeruzalem te bereiken... En hoe moest het ondertussen met je schapen, of ander vee thuis, als je zo lang weg was? En met de groenten op het land die toch echt in dat klimaat water moesten hebben? Je was als Israëliet volledig afhankelijk van de opbrengst van het land en van je vee... En toch... de dichter werd helemaal blij, toen anderen hem opriepen om mee te gaan naar Jeruzalem, naar de tempel. 'Ik ben verblijd, wanneer zij tegen mij zeggen 'wij zullen naar het huis van de HEERE gaan'. En hij is niet daarin de enige, diezelfde vreugde wordt ook in andere psalmen uitgezongen. Ook de dichter van psalm 84 zingt: 'hoe lieflijk, hoe vol heilgenot, o Here God, zijn mij Uw huis en tempelzangen'. Zie ook: Psalm 95, 63 en 42.

Nu, aan die vreugde van de pelgrims – ik maak maar gelijk de sprong naar onze liturgie, waar ik in de komende weken wat over wil vertellen – aan die vreugde van de joodse pelgrims die vol enthousiasme naar Jeruzalem gaan en de poorten van Jeruzalem doorgaan moet je maar denken, als wij in de kerk het eerste lied zingen. Het eerste lied dat wij zingen, wordt in onze kerk het aanvangslied genoemd: het lied waarmee wij de dienst aanvangen, waarmee wij de dienst beginnen. In andere gemeenten wordt dit lied soms intochtslied genoemd, of met deftig Latijn 'introïtus'. Introïtus betekent 'binnenkomst'

of 'intocht.' Nou, letterlijk klopt het natuurlijk niet, wij zingen het eerste lied niet terwijl wij binnenkomen, nee, wij zijn al in de kerk als wij het eerste lied gaan zingen. Maar als wij in de kerk zijn en ons eerste lied gaan zingen, dan lopen wij in gedachten mee met die pelgrim van psalm 122, die pelgrim die vol verlangen en verwachting de reis naar Jeruzalem maakte en Jeruzalem binnen ging om God in de tempel te ontmoeten. Wanneer wij ons eerste lied zingen, dan gaan ook wij al zingend op reis, onderweg; wij laten ons dagelijks leven even achter ons - even alles laten rusten, voor zover dat kan - en wij gaan met elkaar in gedachten de poorten van Jeruzalem binnen om de Heere God te ontmoeten. Introïtus, binnenkomst, intocht. Wij zingen zoals al die joodse pelgrims onderweg zongen, wij gaan al zingende onderweg, onderweg naar God, wij doen al zingende intocht in Gods huis om God te ontmoeten.

Daarom is het ook wel mooi als wij met het eerste lied (zover mogelijk) gaan staan. Want dan komen wij ook letterlijk in beweging. 'Onze voeten staan binnen uw poorten, Jeruzalem', zo zongen de pelgrims van Psalm 122. Wij staan met het eerste lied ook op onze voeten, wij hebben het dagelijks leven voor een moment achter ons gelaten, en staan in de starthouding om God te gaan ontmoeten. Om God al zingend tegemoet te gaan.

Vindt u het aanvangslied – of noem het 'het intochtslied' – op deze manier ook niet veel sprekender dan 'gewoon een beginlied gaan zingen'? Al zingend komen wij in beweging. Wij gaan staan. Wij gaan op weg om God te ontmoeten! Zoals Psalm 95 zingt: Komt, laat ons samen, Israëls Heer, de rotssteen van ons heil, met eer, met Godgewijden zang ontmoeten!

Ik heb nu de achtergrond van het intochtslied, van het aanvangslied van onze liturgie, verteld. Maar dan zijn wij er nog niet. Ik blijf namelijk een beetje hangen bij die enorme blijdschap van die dichter van psalm 122 die er zo'n zin in had om naar Gods huis te gaan. Wat is dat? Hoe kunnen wij dat ook ervaren, krijgen? Ik wil daar een aantal dingen over zeggen.

Eerst gelijk maar even een heel kritisch noot kraken... Heeft u zojuist bij het Bijbellezen gehoord *waarom* die dichter naar de tempel gaat? Hij zegt het in vers 4: 'om de Naam van de HEERE te loven'. Het is een wat lastige zin in het Hebreeuws, de Nieuwe Bijbelvertaling heeft het misschien iets correcter hier vertaald, de NBV vertaalt deze zin met: 'om Israëls plicht te vervullen, namelijk de Naam van de Heere te prijzen.' Het

was dus niet alleen een vreugde van de dichter, 'dat hij er zo'n zin in had', maar het was volgens hem ook een min of meer *zijn plicht* om de Heere God in de tempel te loven, de prijzen. Hij deed dit allereerst voor God. Nu moet je niet te lang bij dat woord 'plicht' blijven hangen hoor – ik vertelde al: de Hebreeuwse woorden zijn hier wat lastig te vertalen – maar die dichter ging dus voor God naar de tempel. Als je dat doorvertaalt: u, jij en ik zijn hier dus allereerst voor God. De eerste reden waarom je naar de kerk gaat is: *omdat je dit doet voor God*. Was dat ook uw en jouw eerste reden om hier

vanmorgen aanwezig te zijn, of om de dienst via youtube te volgen?

Het zal u niet verbazen dat ik vaak met mensen praat over het naar de kerk gaan. Zeker nu in deze tijd de coronamaatregelen weer wat soepeler worden en de coronadempels om naar de kerk te gaan wat wegvallen. Ik hoor soms heel mooie redenen van mensen om naar de kerk te willen: om geestelijke voeding te ontvangen. Om je broeders en zusters in het geloof te ontmoeten. Om je geloof uit te zingen. Maar nog belangrijker dan het ontvangen van geestelijke voeding, of het heerlijke zingen, of de band met elkaar is dus dat je hier voor God bent. Om het heel scherp te stellen: ook al zou je niets aan de preek hebben, of je bijzonder eenzaam voelen in de massa, of de liederen hopeloos ouderwets of veel te modern vinden, de dienst veel te saai..., *toch ben je hier niet voor niets gekomen, want je bent hier voor God.*

Wat doe je hier dan voor God? Nou, zingen, bidden, luisteren..., maar allereerst gewoon: *er zijn*. Je kunt het vergelijken met andere gelegenheden waar je acte de presence geeft. Een bruiloft, waar je naar toe gaat vanwege de band met de bruid en/of de bruidegom. Een verjaardagbezoek van je oma. Een begrafenis van de partner van je collega. Het afstuderen van je kleinkind. Het kan nog zo'n vreselijke ontmoeting zijn – je begrijpt niets van wat er gezegd wordt tijdens het afstudeermoment, je wordt zo moe van het gepraat van je ooms en tantes tijdens de verjaardag van oma, je vindt de huwelijksreceptie een ontzettend kale bedoeling ('daarna maar even naar de McDonalds') – maar *je bent er gekomen voor die ander*. Met uw / jouw aanwezigheid laat je zien: ik vind het belangrijk om bij jou en er voor jou bij te zijn. *Zullen wij zo naar de kerk gaan?*

Als je zo gaat hè..., echt allereerst voor God..., dan komen de dingen in het juiste perspectief te staan. Dan mogen wij nog steeds met elkaar discussiëren over de inhoud van de dienst – doen! – maar het gaat er niet allereerst om wat ik er aan heb, dat het mij aanspreekt, dat ik mij thuis voel..., het gaat er allereerst om dat God Zich hier uitermate thuis voelt, dat Hij een gemeente treft die Hem verwacht en die graag bij Hem wil zijn en er voor Hem wil zijn, om Hem te eren.

Maar nu verder..., want dat de dichter voor God kwam in de tempel, dat was niet slechts een plicht voor hem, maar zijn vreugde, zo zei hij gelijk in het eerste vers. Nu, hoe kan dat? Tja..., besef je bij Wie wij hier te gast zijn vanmorgen? Jezus zei eens tegen Zijn leerlingen: 'waar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden'. God is hier aanwezig. Ja, God is overal. Ook bij je op het werk, of bij de tafeltennisvereniging. Maar hier is Hij op een bijzondere manier aanwezig. Nee, je ziet Hem niet letterlijk. Hij is onzichtbaar. Dat was ook het heel bijzondere aan de tempel te Jeruzalem. Het meest heilige gedeelte van de tempel, dat was een lege, donkere ruimte, waar alleen de ark van God stond. Helemaal van God was die ruimte hoor, maar ook: leeg en donker. Geen beelden, niets. De Romeinen waren stomverbaasd toen ze de tempel van Jeruzalem veroverden en binnengingen: waar was die God van Israël dan? God woont in het verborgene. Je ziet Hem niet. Ook hier niet in de kerk. Maar Hij is toch op een bijzondere manier aanwezig. En soms kan je dat gewoon voelen, ervaren, meemaken. En soms niet.

Maar besef je dus bij Wie je hier te gast bent, op dit moment? Als Messi het stadion binnenloopt, of Max Verstappen op Zandvoort verschijnt, worden de mensen hysterisch. Toen de

Backstreetboys langgeleden bij Ivo Niehe optraden, vielen er meisjes flauw. Maar hier, tijdens deze kerkdienst, dit is nog veel meer bijzonder: *je mag je hier bevinden voor de troon van de allerhoogste God*. Hier bevinden wij ons onder een open hemel... en mogen wij met ons hart ons tot God gaan, Degene Die is en Die was en Die er zal zijn, de Koning van alles wat leeft, Degene Die leven heeft gegeven en de dood heeft overwonnen, de Heere in al Zijn majesteit en heiligheid.

Nu, daarom worden wij, nadat wij ons eerste lied, 'het intochtslied' hebben gezongen een moment stil met elkaar. Zoals ik na het intochtslied altijd zeg: 'laten wij stil worden voor God'. Laat even een moment tot je doordringen voor Wie je hier op dit moment bent. Wees stil voor het aangezicht van God, want heilig is de HEER.

Dat moment van stilte wordt door sommigen gebruikt voor persoonlijk gebed, om een zegen te vragen voor de dienst. 'Laten wij een moment stil worden voor persoonlijk gebed', zo zeggen sommige gastvoorgangers ook wel. Nu, het is prima om dit moment te gebruiken om te bidden, om een zegen te vragen. Maar misschien is het nog wel mooier om thuis om een zegen te vragen voor de dienst en om na het zingen van het intochtslied – het lied waarmee je in beweging komt om God te ontmoeten – om dan gewoon een moment stil te worden. Stil te worden voor God. De dingen van alledag – de ruzie tussen de kinderen van zojuist, de stress om op tijd te komen, de zorgen van de komende week – even loslaten... en beseffen bij Wie je hier op bezoek bent. Hier mag je zijn bij de allerhoogste Koning. Hier mag je zijn bij Diegene Die al de eeuwen door mensen in Zijn huis heeft verwelkomd en Die er ook al zijn wanneer ik er niet meer ben of wanneer deze kerk er niet meer zal zijn. De eeuwige God. De Heilige God. Mijn Schepper, Degene aan Wie ik mijn leven heb te danken. Ik mag hier zijn bij Degene Die mij heeft bedacht, Degene van Wie ik in alles afhankelijk ben... en Die een oneindige liefde voor mensen heeft laten zien. Bij Hem mag ik thuis zijn. Thuis komen. Mooi hè? Om stil van te worden... Aan Uw voeten Heer, is de hoogste plaats.

Ik denk dat er nog meer redenen waren, waarom die dichter zo gelukkig was, toen hij de uitnodiging kreeg om ook naar Gods huis te gaan. Het was een diepe verwondering dat hij als klein mensje die grote God, die geweldig goede God mocht gaan ontmoeten. Alleen daarom al wilde hij niets liever dan naar de tempel gaan, om met zijn aanwezig-zijn zijn God te eren.

Maar in die ontmoeting met God gebeurt er ook iets met je. Want terwijl je in het dagelijks leven van alles meemaakt, heel veel prikkels krijgt, misschien wel heel veel doet en hoort..., ontdek je hier het werkelijke leven. We zingen hier over het Koninkrijk van God dat is aangebroken. Wij horen hier dat die macht van de dood – die je in het dagelijkse leven op allerlei terreinen actief ziet zijn – dat die macht van de dood ten diepste verslagen is. Wij horen hier dat er hoop is voor die wereld, die wereld waar wij vaak zo somber over zijn. Wij leren hier over een liefde, een bron van liefde – God is liefde – waar de hele samenleving zo anders door zou kunnen worden. Die dagelijkse wereld is logischerwijs zo sterk aanwezig in ons leven, de cultuur waarin je leeft adem je dagelijks in..., maar hier voor het aangezicht van God krijg je een heel andere leven en levensstijl aangeleerd, met een heel andere basis: de genadevolle liefde van God, leven uit Zijn vrede, Zijn bevrijding, Zijn onverdiende goedheid... Steeds weer heb je dat moment van die ontmoeting met God nodig om jezelf te

resetten, om je weer bewust te worden van deze nieuwe werkelijkheid waarin wij mogen leven.

Soms wordt de kerkdienst als een soort natuureservaat ervaren: een klein stukje nog overgebleven ruimte, waar sommige mensen het prettig vinden om even te verblijven, terwijl het werkelijke leven zich afspeelt op de snelwegen en in de steden rondom het reservaat. Maar ik denk dat het precies andersom is: hier in de kerk horen wij over de werkelijke wereld – Gods Koninkrijk dat al werkelijkheid is en alleen nog maar meer werkelijkheid zal worden. Hier in de kerk horen wij over de werkelijke wereld..., het werkelijke leven en hoe dit leven is bedoeld..., de werkelijke zekerheden die wij zo nodig hebben in de wereld waarin werkelijk niets meer zeker is... Niet dat wij die zekerheden hier in handen hebben met elkaar en ons afsluiten in ons reservaat. Nee, wij zijn niets beter dan onze collega's en familieleden en klasgenoten. Wij weten het ook allemaal niet. Wij leven soms net zo onverstandig en zijn soms net zo hard en onveranderlijk als ieder ander. Maar daarom hebben wij het steeds weer nodig om hier voor een moment in Gods licht te staan en Gods licht over ons te laten stralen... om hier te zien en te ontdekken waar het werkelijk om gaat en waar de werkelijke hoop en de toekomst voor deze wereld zijn te vinden.

En tegelijkertijd – dat wil ik er nog bij aanvullen – mogen wij ook onze dagelijkse wereld hier voor Gods troon brengen: wij mogen onze dagelijkse vreugden met God delen en God erom prijzen..., maar wij mogen ook onze zorgen en de zorgen voor de wereld voor God brengen. Dat is iets geweldig moois: samen dragen wij de wereld, waar wij gewoon onderdeel van zijn, aan God op. Wij mogen die last van vragen, van terechte zorgen, van verdriet over hoe het gaat, misschien ook wel onze teleurstelling in de mensheid... wij mogen dat allemaal bij God brengen... en het zo een stukje loslaten. Het overgeven aan Hem, omdat wij er vaak zo bitter weinig mee kunnen. In dit huis van God mogen wij zelf aanwezig zijn voor Gods troon, maar mogen wij ook de hele wereld meenemen. Wij zijn dus niet wereldvreemd. Wij zijn hier juist ook voor en vanwege deze wereld.

Even samenvatten: de dichter ging allereerst *voor God* naar de tempel. Dat is de eerste reden om Gods huis, ook de kerkdienst, te bezoeken. De dichter besefte volgens mij heel goed Wie hij daar in Gods huis mocht ontmoeten en hoe bijzonder het is om in gedachten voor de troon van God te verkeren en je Schepper en Redder te ontmoeten. Alle reden om zingend die ontmoeting tegemoet te gaan en op de drempel een moment eerbiedig stil te worden. De dichter was zo gelukkig, want hier in de tempel mocht hij weer zich bewust worden waar het om gaat, om Wie het gaat en wat deze wereld nodig heeft. Back to the basics, terug naar de basis van ons leven, ons houvast, de bron van liefde. De pelgrim legde daarbij zijn rugzak met alle zorgen van de wereld die hij onderweg in het leven had opgedaan, neer voor de troon van God.

En als hij dat allemaal straks gaat doen – en dat vind ik zo heel mooi – gebeurt er iets tijdens het zingen van de psalm... De dichter begon met 'ik' ('ik ben verblijd, wanneer men mij') en hij gaat automatisch over op 'wij' en gaat zo verder zingen in de 'wij'-vorm. De dichter laat zich meenemen met al die anderen die op weg zijn om God te ontmoeten. Op die gezamenlijke weg vallen verschillen weg, of nu ja: ze vallen misschien niet weg, maar ze zijn niet meer relevant. Alle stammen van Israël trekken op, ze trekken met elkaar op, zo

zingt de dichter in vers 4. Nu, er was genoeg stammenstrijd om gepaste afstand ten opzichte van elkaar te houden, maar alle stammen trekken met elkaar op. Plattelanders noemen de stadsgenoten hun vrienden en broeders. Vers 8: 'omwille van mijn broeders en mijn vrienden spreek ik nu 'vrede zij in Jeruzalem'. Gericht op God, met dat doel voor ogen om God te ontmoeten, verdwenen de tegenstellingen en bleken de eigen verwachtingen en behoeften soms een stuk minder urgent.

Wat is het mooi als je je zo opgenomen weet en je laat opnemen in die groep mensen die samen op weg zijn om God te ontmoeten. Ik weet dat sommigen dat in deze kerk niet zo ervaren, dat men zich eenzaam voelt te midden van de massa. Dat kan allerlei oorzaken hebben – dingen die je eigen innerlijk betreffen, maar ook dingen die anderen betreffen – maar ik hoop dat wij echt ons best zullen doen om elkaar niet uit te sluiten, maar in te sluiten. En ook om ons te laten meenemen en opnemen. Nergens heb je dat, dat op een zondagmorgen kinderen, jongeren, volwassenen en ook oudere volwassenen met elkaar in één ruimte zitten en die samen – terwijl de een geniet en de ander zich stierlijk verveelt – allerlei mensen die samen een liturgie vieren waarin wij ons verbonden weten met mensen die eeuwen voor ons ook zijn opgetrokken en hebben gezongen..., de lijn loopt zelfs helemaal terug tot een heel aantal eeuwen voor Christus, tot de dichter van psalm 122. En nog steeds trekken wij op, zingend en de ontmoeting met God zoekend.

Nu, laten wij met elkaar verder trekken. Week in. Week uit. Onze liturgie is niet volmaakt hoor! Maar dat hoeft ook niet. Je kunt ergens anders gaan kijken, of het daar beter is, maar weet: hier op aarde is het nog stukwerk. Het is hier nog elke week oefenen. Oefenen in het ontmoeten van God..., oefenen tot straks de hemelse liturgie zal aanbreken en heel aarde zal vervullen. Want straks zullen al die pelgrims verenigd worden in het nieuwe Jeruzalem. Dan zullen er allemaal stemmen samenklinken uit alle tijden, allemaal talen en dialecten. Elke zondag kijken wij tijdens onze godsdienstoefening vooruit naar dat moment waarop de liturgie zuiver, volmaakt en heerlijk zal zijn. Het moment waarop wij God in al Zijn heerlijkheid en schoonheid, majesteit en liefde zullen mogen ontmoeten. Wat een vreugde zal dat wezen, straks verenigd te zijn met Hem!

Amen.